

Regeringskansliet
Klimat- och näringslivsdepartementet
103 33 Stockholm

Datum 2025-10-21
SMHI Dnr 2025/1679/5.4.1
Er referens KN2025/01284

kn.remissvar@regeringskansliet.se

kopia: lotta.lewin-pihlblad@regeringskansliet.se

Yttrande över Remiss av SOU 2025:68 Nya samverkansformer, modern byggnads- och reparationsberedskap – för ökad försörjningsberedskap

SMHI har tagit del av rubricerad remiss och har sammanställt följande synpunkter och förslag med anledning av utredningen.

Allmänna synpunkter

- SMHI stödjer förslaget om så kallade F-avtal. Samtidigt bör möjligheten till sådana avtal även övervägas för kommuner och regioner.
- SMHI instämmer i att en stärkt byggnads- och reparationsberedskap är nödvändig för att kunna hantera krissituationer. Detta är särskilt viktigt eftersom kriser till följd av extremväder väntas bli vanligare i ett förändrat klimat.
- SMHI delar utredningens förslag om att tillsätta en ny utredning kring en lag om försörjningsberedskap och ställer sig bakom det föreslagna innehållet.
- SMHI anser att kopplingar och synergier till andra samhällsmål exempelvis målen om minskad klimatpåverkan, folkhälsa och biodiversitet bör behandlas och beskrivas i större utsträckning i utredningen.
- SMHI bedömer att det är mycket angeläget att verka för en snabb utfasning av fossila bränslen/produkter och samtidigt stärka samhällets resiliens vad gäller exempelvis energitillgång, livsmedelsproduktion och petrokemiska produkter.

SMHI – Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Postadress SMHI 601 76 Norrköping • Växel 011-495 80 00 • Fax 011-495 80 01 • E-post registrator@smhi.se

SMHI huvudkontor

Besöksadress Folkborgsvägen 17
601 76 Norrköping

SMHI

Besöksadress Stationsgatan 23, 6 tr.
753 40 Uppsala

SMHI

Besöksadress Göteborgseskaderns plats 3
426 71 Västra Frölunda

Detta bör tydligt återspeglas i utredningen och i de åtgärder som vidtas till följd av den.

Gällande utvinning av fossila bränslen under kris eller krig konstaterar SMHI att:

- Utvinningen skulle vara mycket kostsam, särskilt för staten, eftersom kommersiella aktörer saknar incitament att etablera sådan verksamhet i fredstid.
- Etableringen skulle ta lång tid och därmed ha begränsad nytta i en akut situation.
- Den marginella nyttan och begränsade volymen skulle inte motsvara de behov som finns.
- Utvinningen skulle medföra betydande negativa konsekvenser för klimat och miljö (se särskilt avsnitt nedan).
- Energimyndigheten redan har identifierat mer ändamålsenliga alternativ för att tillgodose behovet av energi och drivmedel.

Sammanfattningsvis bedömer SMHI att det är orimligt att åter tillåta utvinning av fossila bränslen. Resurser bör i stället riktas till de tre alternativa lösningar som Energimyndigheten föreslår.

Specifika synpunkter

Upphandlingslagstiftningen

Förslaget om ändring i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, 4 kap. / 19 kap. 3 a §, innebär att upphandlande myndigheter ska beakta försörjningsberedskapsaspekter om upphandlingens art motiverar det.

SMHI anser att kravet endast skulle få en marginell effekt eftersom åtgärderna lämnas till respektive myndighet att bedöma, och eftersom förslaget saknar möjlighet till överprövning. Det ligger redan i myndigheternas intresse att säkerställa en stabil och robust försörjning, vilket följer av deras respektive uppdrag. Dessa aspekter beaktas dessutom redan naturligt i verksamheten oavsett om de har sin grund i försörjningsberedskap eller i ordinarie drift.

SMHI delar därför inte utredningens förslag. Om en bestämmelse ändå införs bör den vara överprövningsbar.

Vattenförsörjning

I utredningen framhålls grundvatten som en viktig resurs. SMHI vill understryka att år 2020 utgjordes knappt en fjärdedel av den allmänna vattenförsörjningen av grundvatten, medan drygt tre fjärdedelar kom från ytvatten (Källa: SCB, *Vattenanvändningen i Sverige 2020*, MI27). För industrin kom cirka 61 procent från egna ytvattentäkter och endast cirka 1 procent från grundvatten (Källa: SCB, *Industrins vattenanvändning 2020*, MI16).

SMHI – Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Postadress SMHI 601 76 Norrköping • Växel 011-495 80 00 • Fax 011-495 80 01 • E-post registrator@smhi.se

SMHI huvudkontor

Besöksadress Folkborgsvägen 17
601 76 Norrköping

SMHI

Besöksadress Stationsgatan 23, 6 tr.
753 40 Uppsala

SMHI

Besöksadress Göteborgsgeskaderns plats 3
426 71 Västra Frölunda

Utredningen saknar enligt SMHI ett resonemang om ytvattnets betydelse för dricksvattenförsörjning, areella näringar och industrins behov.

Livsmedelsförsörjning

I avsnitt 2.5.3 framgår att "Försörjningsförmågan är hög även för potatis, morötter och socker. Lägre är den för animaliska livsmedel, där försörjningsförmågan är cirka 75 procent för mejeriprodukter räknat i mjölkekvivalenter, men för kött är situationen än sämre."

SMHI vill belysa att detta baseras på nuvarande förhållanden där kosthållningen inte är optimal ur vare sig klimat- eller folkhälsosynpunkt. Se vidare i rapport inom ramen för EAT-Lancet-kommissionen:

Springmann, M., Auclair, O., Bajaj, S., et al. (2025). Many diets for many people: planetary health diets and their health and environmental impacts at global, regional, national, and demographic levels. Zenodo.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.17079403>

Fossila bränslen och miljöpåverkan

SMHI instämmer med utredningen i att utvinning av kol, olja och naturgas för frestda kriser, höjd beredskap eller krig är orealistiskt och kostsamt. Det kan också tilläggas att de stora kostnader som förlusten av ekosystemtjänster innebär för bland annat jordbruks- och fiskesektorn, samt de åtgärder som kan krävas för att skydda infrastruktur och samhällsviktiga byggnader, också bör beaktas.

Haven och andra ekosystem är redan hårt pressade av klimatförändringar, föroreningar och förlust av biologisk mångfald – de tre planetära kriser som FN har identifierat. Förbränning av fossila bränslen leder även till havsförsurning, vilket utgör ett allvarligt hot mot livet i haven och därmed mot Sveriges långsiktiga försörjningsförmåga. Utvinning av fossila bränslen riskerar dessutom att påverka ytvatten negativt, både vad gäller vattenmiljö och vattenbalans.

SMHI rekommenderar därför att krisberedskapen utformas på ett sätt som stärker samhällets förmåga att hantera dessa miljöproblem.

Utredningen förordar att alternativa sätt att tillgodose energi- och bränslebehovet utreds. SMHI välkomnar detta och uppmuntrar särskilt en prioritering av förnybara energikällor för att stärka den inhemska resiliensen i kristider.

Slutligen invänder SMHI mot förslaget att avskaffa förbudet mot utvinning av kol, olja och naturgas för att öppna för kommersiella aktörer. Utsläpp och föroreningar från sådan verksamhet måste beaktas i ett kumulativt perspektiv av multipla stressfaktorer. Då det dessutom finns betydande kunskapsluckor om samspelet mellan marina ekosystem och mänsklig aktivitet är det avgörande att försiktighetsprincipen tillämpas. SMHI ser därför inget behov av en ny utredning i syfte att möjliggöra sådan utvinning i Sverige.

SMHI – Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Postadress SMHI 601 76 Norrköping • Växel 011-495 80 00 • Fax 011-495 80 01 • E-post registrator@smhi.se

SMHI huvudkontor

Besöksadress Folkborgsvägen 17
601 76 Norrköping

SMHI

Besöksadress Stationsgatan 23, 6 tr.
753 40 Uppsala

SMHI

Besöksadress Göteborgskaderns plats 3
426 71 Västra Frölunda

Ställföreträdande generaldirektör Bodil Aarhus Andrae har beslutat i detta ärende efter föredragning av Carl Granström. I beredningen har även Karin Jacobsson, Aino Krunegård, Charlotta Eriksson, Amanda Nylund, Ylva Ericson, Magnus Eriksson, Stefan Karlsson och Erik Kjellström deltagit. Enhetschef Elin Fridahl har deltagit vid den slutliga handläggningen.

För SMHI

Bodil Aarhus Andrae
Ställföreträdande generaldirektör

Carl Granström
Beredskapssamordnare

SMHI – Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Postadress SMHI 601 76 Norrköping • Växel 011-495 80 00 • Fax 011-495 80 01 • E-post registrator@smhi.se

SMHI huvudkontor

Besöksadress Folkborgsvägen 17
601 76 Norrköping

SMHI

Besöksadress Stationsgatan 23, 6 tr.
753 40 Uppsala

SMHI

Besöksadress Göteborgseskaderns plats 3
426 71 Västra Frölunda